

Riskbedömning av väg- och banarbetare

Upphandlingsmyndigheten bedömer att det är hög risk för oskäligen arbetsvillkor vid upphandling av tjänster där väg- och banarbetare utför arbetet. Bedömningen baseras på nedan angivna riskindikatorer.

Risker förändras över tid

Vi genomförde riskbedömningen september 2026 och den baseras på aktuella förhållanden vid tillfället för bedömningen. Du kan använda den som utgångspunkt i din egen behövlighetsbedömning, men tänk på att risker förändras över tid. Som upphandlande organisation behöver du alltid göra en egen behövlighetsbedömning för att analysera vilka risker det finns inför den enskilda upphandlingen.

[Mer om Behövlighetsbedömning och vad det innebär](#)

Så har vi gjort vår riskbedömning

Upphandlingsmyndigheten har med hjälp av öppna källor som rapporter, nyhetsartiklar och statistik tagit fram riskbedömningen. I riskbedömningen presenteras informationen under sju riskindikatorer:

1. Utbildningsnivå
2. Kollektivavtalstäckning och organisationsgrad
3. Reglering av yrkesgruppen
4. Underleverantörer
5. Utländsk arbetskraft
6. Konkurrenssituation
7. Arbetsmiljö

Underlaget för bedömningen har därefter skickats till Seko och Byggföretagen för synpunkter varvid de har beretts möjlighet att lämna ytterligare förtydliganden.

Arbetstagare som omfattas av riskbedömningen

Den här riskbedömningen omfattar byggande, drift, underhåll och reparationer av vägar, gator, järnvägar, spårvägar och tunnelbanor, enligt vad som framgår av nedanstående:

- a) Gator och vägar.
- b) Skogsbilvägar.
- c) All form av beläggningsarbeten inklusive isoleringsarbeten.
- d) Trafiklinjemarkering.
- e) Järnvägar, spårvägar och tunnelbanor.
- f) Mark- och ledningsarbeten.
- g) Allt schaktarbete i samband med kabelförläggning.
- h) Krossningsverksamhet och tillverkning av beläggningsmaterial.
- i) Med ovanstående sammanhängande rengörings-, städnings- och andra liknande servicearbeten inklusive vintervägunderhållning, liksom bearbetning av återvinnings- och restprodukter från verksamheten som omfattas.
- j) Interna transporter som utförs inom arbetsplatsens område enligt punkterna a – i

Dessa arbetstagare omfattas av Väg- och banavtalet mellan Seko och Byggföretagen.

Riskindikatorer

Våra sju riskindikatorer är de samma för samtliga yrkesgrupper. Vissa indikatorer är därför mer eller mindre relevanta i relation till olika yrkesgrupper.

Överlag hög utbildningsnivå – men möjligt att arbeta utan utbildning (Utbildningsnivå)

I branscher med låga krav på formell utbildning är den anställda i högre grad utbytbar än i branscher med högre krav på formell utbildning, vilket medför en ökad risk för att den anställda exploateras.

Enligt Byggföretagen krävs normalt ingen hög utbildningsnivå inom yrkesgruppen, förutom för särskilda yrken som till exempel maskinförare.¹ För att arbeta som maskinförare krävs giltigt utbildningsintyg utfärdat av BYN (Byggbranschens yrkesnämnd²) eller yrkesbevis som erhålls genom gymnasiet, en vuxenutbildning eller företagsförlagd utbildning. För övriga yrken inom Väg- och banavtalet kan arbetstagaren få utbildning internt genom arbetsgivaren eller via Yrkesutbildningsavtalet³ som företagslärling. De som utbildas internt klassas som yrkesarbetare utan officiell utbildning.⁴

¹ Dialog med Byggföretagen, 10/9 2026

² Byggbranschens yrkesnämnd (nedladdad september 2026): <https://www.byggbranschensyrkesnamnd.se/>

³ Byggbranschens yrkesnämnd (nedladdad september 2026): <https://www.byggbranschensyrkesnamnd.se/om-bygn/yrkesutbildningsavtal/om-yrkesutbildningsavtalen/>

⁴ Mejlkorrespondens med SEKO, 9/9 och 14/9 2026

Hög kollektivavtalstäckning (Kollektivavtalstäckning och organisationsgrad)

I branscher med låg kollektivavtalstäckning och organisationsgrad är risken för oskäligen arbetsvillkor större eftersom de anställdas förhandlingsstyrka och möjlighet till att påverka sin situation är begränsad.

Det saknas specifik statistik för avtalsområdet, men enligt Medlingsinstitutet är kollektivavtalstäckningen i byggnadsindustrin 87 procent.⁵ Enligt samma rapport är den fackliga organisationsgraden för arbetare i byggbranschen strax under 60 procent.⁶

Krav på elektronisk personalliggare (Reglering av yrkesgruppen)

Denna riskindikator pekar på att det arbete som utförs redan i grunden innebär risker och därför är föremål för olika typer av regleringar.

Krav på elektronisk personalliggare finns från Skatteverket.⁷ Andra regleringar finns, som utbildningskrav kopplade till vissa arbetsuppgifter, som maskinförare, ställningsbyggare och anläggningsdykare. För företag som är verksamma inom väg- och järnvägsentreprenadbranschen finns ett stort antal lagregleringar och kravutbildningar genom bland annat Trafikverket som måste följas. Trafikverket kan följa upp att kraven efterlevs genom arbetsplatskontroller.⁸

Arbetsmiljöverket har en rad föreskrifter som är aktuella för yrkesgruppen. Föreskrifterna om risker vid vissa typer av arbeten (AFS 2023:13⁹) syftar till att förebygga risker som arbete med asbest (3 kap.), sprängningsarbete (16 kap.) och risk för fall, till exempel vid ställningsbyggande (5 kap §60). Ytterligare en föreskrift värd att nämna är den om arbetsutrustning och personlig skyddsutrustning (2023:11¹⁰). Syftet med föreskriften är att förebygga risk för ohälsa och olyckor orsakade av användning av arbetsutrustning.

Vanligt med underentreprenörer (Underleverantörer)

I branscher med långa leveranskedjor med många underleverantörer minskar insynen vilket leder till att risken för förekomsten av oseriösa företag längre ner i entreprenadleden ökar och det är svårare att följa upp felaktigheter. Med det sagt kan en lång entreprenadkedja med seriösa företag fungera problemfritt, likväl som oskäligen arbetsvillkor kan förekomma i en kort entreprenadkedja.¹¹

Byggföretagen menar att anlita underentreprenörer kan vara ett sätt att dra nytta av specialisering och hantera affärsrisker. Byggföretagen uppger att underentreprenörskedjor sällan omfattar fler än tre led.¹²

⁵ Medlingsinstitutet (2026) Kollektivavtalstäckning och arbetsmarknadens organisationer 2025: <https://www.mi.se/app/uploads/Kollektivavtalstäckning-arbetsmarknadens-organisationer-2025.pdf>, s 9

⁶ Medlingsinstitutet (2026) Kollektivavtalstäckning och arbetsmarknadens organisationer 2025: <https://www.mi.se/app/uploads/Kollektivavtalstäckning-arbetsmarknadens-organisationer-2025.pdf>, s 19

⁷ Skatteverket (nedladdat september 2026) Personalliggare i byggbranschen. [Personalliggare, byggbranschen | Skatteverket](#)

⁸ Trafikverket (nedladdat september 2026) Arbetsplatskontroller (APK) [Arbetsplatskontroller \(APK\) - Bransch](#)

⁹ Arbetsmiljöverket (nedladdat september 2026): <https://www.av.se/arbetsmiljoarbete-och-inspektioner/publikationer/foreskrifter/afs-202313/>

¹⁰ Arbetsmiljöverket (nedladdat september 2026): <https://www.av.se/arbetsmiljoarbete-och-inspektioner/publikationer/foreskrifter/afs-202311/>

¹¹ Översyn av entreprenörsansvaret (SOU 2023:26):

https://www.regeringen.se/contentassets/282bbe54e60444aa302b0d1842245e2/sou-2023_26_pdf-a_webb.pdf, s 137

¹² Mejlkorrespondens med Byggföretagen, den 24/9 2026

Seko framhåller att det finns många underentreprenörer på arbetsplatserna och att det finns ett mörkertal avseende underentreprenörskedjor. Det förekommer att underentreprenörer fuskar med F-skatt genom att falska egenföretagare plockas in, i stället för att anställas. Enligt Seko förekommer ofta tid- och pengabrist inom branschen vilket ökar risken för att bolag tar in billiga underentreprenörer som inte alltid efterlever svensk lagstiftning och regelverk.¹³

Utländska företag brister ofta i regelefterlevnad (Utländsk arbetskraft)

Att använda utländsk arbetskraft är vanligt i många branscher och innebär ingen risk i sig. Däremot ställer användandet av utländsk arbetskraft utökade krav på arbetsgivaren för att skydda arbetstagaren.

Enligt Seko och Byggföretagen förekommer utstationering, men i begränsad omfattning, inom yrkesgruppen. Säkerhetsklassning, krav på särskild utbildning och i vissa fall språkrav utgör en viss begränsning för användning av utländsk arbetskraft.¹⁴

Seko framhåller att utländska företag kan brista i regelefterlevnaden och att det inte är ovanligt att yrkesbevis saknas för utländska maskinförare.¹⁵

Brist på kvalificerad arbetskraft i Sverige (Konkurrenssituation)

Byggföretagen framhåller att medlemsföretagen emellanåt framför att det i upphandlingar är för stort fokus på lägsta pris och att det i förlängningen riskerar att inverka på konkurrenssituationen för seriösa företag.¹⁶

Byggföretagens bild är att det råder en fungerande konkurrens mellan medlemsföretag bundna av Väg- och banavtalet. Byggföretagen menar att brist på kvalificerad arbetskraft i Sverige gör att marknaden är beredd att betala mer för att få jobbet professionellt utfört.¹⁷ Seko menar att det finns en god tillgång på kvalificerade yrkesarbetare inom yrkesgruppen i Sverige.¹⁸

¹³ Mejlkorrespondens med Seko, den 14/9 2026.

¹⁴ Dialog med Byggföretagen och Seko den 14/9 2026

¹⁵ Dialog med Seko den 14/9 2026

¹⁶ Mejlkorrespondens med Byggföretagen, den 25/9 2026

¹⁷ Dialog med Byggföretagen, den 10/9 2026

¹⁸ Mejlkorrespondens med Seko, 9/9 och 14/9 2026

Vägarbetare ofta utsatta för säkerhetsrisker (Arbetsmiljö)

I en rapport från Seko framkommer att vägarbetare ofta är utsatta för säkerhetsrisker. Den vanligaste olyckstypen är när en oskyddad vägarbetare blir påkörd av motorfordon.¹⁹ Seko menar att beställare ofta ställer bristfälliga arbetsmiljökrav i upphandling och att konsekvenserna av att bryta mot kontraktsvillkoren är otillräckliga. Ofta är det billigare för leverantörer att betala böter för exempelvis bristfälliga skyddsanordningar än att uppfylla kraven.²⁰

Byggföretagen framhåller att många av företagen har ett ambitiöst arbetsmiljöarbete och att kraftfulla insatser sätts in inom branschen, men det förekommer företag som brister i sitt arbetsmiljöarbete.²¹

Byggföretagen konstaterar att det bland medlemsföretagen är mycket få tvisteförhandlingar kring arbetstidsfrågor som rör brott mot arbetstidsreglerna.²²

Seko framhåller att det är vanligt med systematiska brott mot arbetstidskapitlet i kollektivavtalet och betonar att de flesta tvister löses på arbetsplatsen redan innan det blir central tvisteförhandling.²³

Riskbedömning med källhänvisningar

Riskbedömning för byggnadsarbetare med källhänvisningar

Vi hjälper dig att ställa arbetsrättsliga villkor

Indikerar din behövighetsbedömning risk för oskäligen arbetsvillkor? Om det framkommer risk för att arbetstagarna som ska utföra kontraktet riskerar att få oskäligen arbetsvillkor, så ska arbetsrättsliga villkor anges inför upphandlingen.

Vi har tagit fram stöd som hjälper dig att ställa krav på arbetsrättsliga villkor i din upphandling.

[Om att ange arbetsrättsliga villkor](#)

¹⁹ Seko (2024) Det handlar om vår säkerhet. En rapport om vägarbeters arbetsmiljö. https://www.seko.se/4afefc/siteassets/press-och-aktuellt/rapporter/seko-vagarbetsrapport_webb.pdf, s 8

²⁰ Mejlkorrespondens med Seko, den 14/9 2026

²¹ Dialog med Byggföretagen, den 10/9 2026

²² Mejlkorrespondens med Byggföretagen, den 24/9 2026

²³ Mejlkorrespondens med SEKO, den 9/9 2026